

คำวินิจฉัยของ นายสุวิทย์ ชีรพงษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕/๒๕๕๒

วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๒

เรื่อง พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนที่
เกี่ยวกับการเรียกดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ส่งคำร้องของผู้ร้อง (บริษัท พาด้าอินเตอร์ดีพาร์ทเมนท์กรุป จำกัด กับพวก) ซึ่งถูกบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ สินเอเซีย จำกัด (มหาชน) โจทก์ ฟ้องเป็นจำเลยให้ชำระเงินพร้อมดอกเบี้ยโดยคิดดอกเบี้ยเงินกู้ยืมในอัตราร้อยละ ๒๑ ต่อปี ซึ่งผู้ร้องเห็นว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

คดีดังกล่าวโจทก์อ้างว่า โจทก์มีสิทธิคิดดอกเบี้ยได้เกินกว่าอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี โดยอาศัยประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงิน หรือรับเงินจากประชาชน และการกำหนดอัตราดอกเบี้ย หรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่าย หรืออาจเรียกได้ ฉบับประกาศ ณ วันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ และประกาศบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ สินเอเซีย จำกัด (มหาชน) เรื่อง การกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้กู้ยืมหรือส่วนลดสูงสุดที่บริษัทจะเรียกเก็บได้ ฉบับประกาศ ณ วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๕ โดยอาศัยอำนาจจากพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ แต่ผู้ร้องเห็นว่าประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงิน หรือรับเงินจากประชาชน และการกำหนดอัตราดอกเบี้ย หรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่าย หรืออาจเรียกได้ ฉบับประกาศ ณ วันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ก็ดี ประกาศบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ สินเอเซีย จำกัด (มหาชน) เรื่อง การกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้กู้ยืมหรือส่วนลดสูงสุดที่บริษัทจะเรียกเก็บได้ ฉบับประกาศ ณ วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๕ ก็ดี และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ก็ดี ในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียกอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปีนั้น ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ เพราะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ บัญญัติมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี และพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๓ กำหนดโทษทางอาญาแก่บุคคลซึ่งให้กู้ยืมโดยคิดดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด

พิเคราะห์แล้วมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัย ๒ ประเด็นคือ

ประเด็นที่ ๑ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการ กู้ยืมเงิน หรือรับเงินจากประชาชน และการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่าย หรืออาจเรียกได้ ฉบับประกาศ ณ วันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ และประกาศบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ สินเอเชีย จำกัด (มหาชน) เรื่อง การกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้กู้ยืมหรือส่วนลดสูงสุดที่บริษัทจะเรียกเก็บได้ ฉบับประกาศ ณ วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

คดีนี้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๖๔ ซึ่งบัญญัติว่า “ในการที่ศาลจะใช้ บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเอง หรือคู่ความโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น ต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญ จะได้พิจารณาวินิจฉัย”

และมาตรา ๖ บัญญัติว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของ กฎหมาย กฎหรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้”

ซึ่งในประเด็นนี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๒ ว่าประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย และประกาศของสถาบันการเงิน ไม่ใช่ “บทบัญญัติแห่งกฎหมาย” ตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจ ที่จะวินิจฉัย เพราะไม่ใช่ “บทบัญญัติแห่งกฎหมาย” ที่ศาลนำมาใช้บังคับแก่คดี จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยใน ประเด็นนี้อีก

ประเด็นที่ ๒ พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียกอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อ ทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรค หรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิ และเสรีภาพ ได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ บัญญัติว่า

“ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อปี ถ้าในสัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี”

พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๓ บัญญัติว่า

“บุคคลใด

(ก) ให้บุคคลอื่นยืมเงิน โดยคิดดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือ

.....

ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิดฐานเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้แบ่งบุคคลออกเป็น ๒ ประเภท คือ บุคคลธรรมดา กับนิติบุคคล และรัฐธรรมนูญบัญญัติมาตรา ๓๐ ไว้ในหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ซึ่งหมายความว่า หมวด ๓ นี้บัญญัติถึงสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยโดยเฉพาะ และคำว่า “ชนชาวไทย” ย่อมหมายถึงเฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้น เพราะนิติบุคคลไม่สามารถเป็นชนชาวไทยได้ เมื่อมาตรา ๓๐ อยู่ในหมวดว่าด้วย “สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย” เช่นนี้แสดงว่ารัฐธรรมนูญมีเจตนาให้มาตรา ๓๐ ใช้บังคับเฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้น มิได้รวมไปถึงนิติบุคคลด้วย เมื่อบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ สินเอเชีย จำกัด (มหาชน) โจทก์ เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทมหาชนจำกัดเช่นนี้ จึงมิได้อยู่ในบังคับของมาตรา ๓๐ กล่าวคือ จะใช้มาตรา ๓๐ กับกรณีนี้ไม่ได้ นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาถึง มาตรา ๔ ของพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียกอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปีนั้น ก็ไม่มีข้อความใดเลยที่ทำให้บุคคลไม่เสมอกันในทางกฎหมาย และเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลหนึ่งบุคคลใด เพราะบุคคลทุกคนที่เข้าทำสัญญากับโจทก์ด้วยความสมัครใจย่อมต้องเสียดอกเบี้ยในอัตรารายได้เงื่อนไขเดียวกัน ตลอดทุกคน จึงไม่ใช่เป็นการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ฯลฯ ตามมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด และการที่มาตรา ๔ ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวกำหนดให้สามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปีได้ เพราะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ ใช้บังคับมานานแล้ว แต่ภาวะการเงินของตลาดโลก และตลาดภายในประเทศได้เปลี่ยนแปลงไปมาก หากยังคงจำกัดดอกเบี้ยไว้ในอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ

ดังนั้นจึงบัญญัติมาตรา ๔ ขึ้นเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขภาวะเศรษฐกิจของประเทศ และมาตรา ๖ ระบุว่ามิให้นำมาตรา ๖๕๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นกฎหมายทั่วไป ส่วนพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน เป็นกฎหมายเฉพาะเรื่องเฉพาะกรณี ดังนั้น การจะนำกฎหมายมาบังคับใช้ ถ้ามีกฎหมายเฉพาะเรื่องเฉพาะกรณีก็ต้องนำกฎหมายเฉพาะมาใช้บังคับ ดังนั้น การที่ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ นำพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินมาใช้บังคับกับกรณีนี้จึงเป็นการถูกต้องแล้ว

ส่วนที่ผู้ร้องอ้างว่า บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ สินเอเชีย จำกัด (มหาชน) โจทก์ ทำผิดตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา มาตรา ๓ นั้น เมื่อได้วินิจฉัยแล้วว่าพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียกอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปีนั้นไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ใช้บังคับได้เช่นนี้ ก็แสดงว่าอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปีที่โจทก์เรียกเอาจากผู้ร้องนั้นเป็นอัตราดอกเบี้ยที่ถูกกำหนดโดยกฎหมาย ดังนั้น บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ สินเอเชีย จำกัด (มหาชน) โจทก์ จึงมิได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช ๒๕๓๕ เพราะมิได้ “คิดดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้” ตามมาตรา ๓ แต่อย่างใด

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียกดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปีนั้น ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

นายสุวิทย์ ธีรพงษ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ